

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

พระพุทธศาสนาได้นำแนวคิดทางจักรวาลวิทยา โดยการผสมผสานกับลัทธิพราหมณ์ เช่น การสร้างวัด สร้างบ้านสร้างเมือง โดยปรากฏหลักฐาน คือ พระสิริมังคลาจารย์ ใต้จนา คัมภีร์ จักรวาลทีปนี ซึ่งเป็นคัมภีร์หลักในการอธิบายเรื่องจักรวาล และชาวล้านนาได้นำแนวคิดเรื่องจักรวาลวิทยา โดยมีการประยุกต์ คติความเชื่อ นำไปสู่การสร้างสรรค์ในแง่ของจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม โดยเฉพาะสถาปัตยกรรม นั้นปรากฏหลักฐานอย่างชัดเจน เช่น การสร้างวัด ของชาวล้านนา มีความเชื่อว่า วัดมีความหมายในฐานะจักรวาลอันเป็นที่รวมของสรรพสิ่งและสรรพสัตว์ทั้งหลายต่างต้องเวียนว่ายตายเกิดตามวัฏฏะสงสาร กำแพงวัดเปรียบเสมือนขอบจักรวาลอันหาที่สุดมิได้ พระวิหารเปรียบเสมือนอนุทวีป อันเป็นที่สถิตของเหล่าทวยเทพ พระธาตุหรือพระเจดีย์เปรียบเสมือนเขาพระสุเมรุ อันเป็นหลักแกนกลางของจักรวาล และลานทรายรอบๆ พระวิหารเปรียบได้กับทะเลสีทันดร ที่ล้อมรอบเขาพระสุเมรุ เหตุเช่นนี้เองที่สรรพสัตว์ผู้มีกรรมเป็นกำเนิด ต้องแหวกว่ายเพื่อจะข้ามท้องทะเลไปพบแสงแห่งพระธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาแนวคิดจักรวาลวิทยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาผลจากการวิจัยสรุปได้ว่าจักรวาลวิทยาส่วนใหญ่ นำมาจากพระสูตรที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระไตรปิฎก บางพระสูตรตรัสเรื่องจักรวาลโดยตรง บางพระสูตรให้นัยแฝงไว้ ต้องอาศัยการตีความบ้าง ในส่วนที่คณะผู้จัดทำตำราได้นำเสนอเนื้อหาไปนั้น ส่วนใหญ่จะใช้นัยแฝงที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในพระสูตร แล้วนำมาเรียบเรียงประกอบเป็นเนื้อหา ร่วมกับ เนื้อหาบางส่วนจากตำราที่พระอรรถกถาจารย์บันทึกไว้ พระสูตรที่ใช้ศึกษาเรื่องจักรวาลวิทยาในพระพุทธศาสนา ก็มักจะอ้างถึงพระสูตรเหล่านี้ ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะพระสูตรสำคัญที่ ทำให้เข้าใจเรื่องของการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และเสื่อมสลายไปของโลกและจักรวาลได้อย่างชัดเจน ซึ่งมีอยู่ ๓ พระสูตร คือ อัคคัญญสูตร จักกวัตติสูตร และสุริยสูตร ทำให้ได้ทราบรายละเอียดของจักรวาลวิทยาในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะประเด็นสำคัญเรื่องของความไม่เที่ยงของสังขาร ของสรรพสัตว์ สรรพสิ่งทั้งหลาย แม้จะยิ่งใหญ่เพียงใดก็ต้องแตกทำลายหมด เราควรจะเบื่อหน่าย คลายจากความยึดมั่นถือมั่น หมั่น ฝึกฝนอบรมตนให้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แนวคิดจักรวาลวิทยาตามคติของชาวล้านนา ได้รับการปลูกฝังผ่านการใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์โดยมีการสร้างวัด สร้างบ้าน สร้างเมือง ตามแนวคิดจักรวาลวิทยา โดยเนื้อหาหลักของแนวคิดดังกล่าวเป็นคติในการสร้างความสมดุลระหว่างโลกมนุษย์กับจักรวาล โดยเชื่อว่าหาก จักรวาลเล็ก ซึ่งหมายถึง โลกเกิดความสมดุลกับจักรวาลใหญ่แล้วจะเกิดความอุดมสมบูรณ์และความสงบสุขขึ้นใน โลกมนุษย์

ชาวล้านนา มีความเชื่อในเรื่องการนับถือผีตั้งแต่เดิม โดย เชื่อว่าสถานที่แทบทุกแห่ง มีผีให้ความคุ้มครองรักษาอยู่ ความเชื่อนี้จึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เห็นได้ จาก ขนบธรรมเนียม ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ของชาวล้านนา เมื่อดินแดนล้านนาได้รับอิทธิพลของ พระพุทธศาสนา จึงได้มีการนำคติความเชื่อเรื่องจักรวาล ซึ่งมีเขาพระสุเมรุเป็นศูนย์กลางของจักรวาล โดยได้นำไปสู่การวางผังระบบวัด เช่น การสร้างเจดีย์ขึ้นมา ถึงแม้ว่าจะเป็นสัญลักษณ์ การบูชาตาม หลักทางพระพุทธศาสนา แต่ก็มีความเชื่อเรื่องจักรวาลวิทยา ว่าเจดีย์นั้นเป็นเสมือนศูนย์กลางของ จักรวาล จึงได้มีการออกแบบ วางผังระบบวัด แผนผังของวัด หรือ ศาสนสถานเป็น รูปสี่เหลี่ยม จัตุรัสอันเป็นตัวแทนของความสมดุล นั่นเอง

แนวคิดจักรวาลวิทยาในการสร้างวัดของชาวล้านนา ในการสร้างวัดของชาวล้านนาเพื่อ ถวายพระสงฆ์ที่มาจากถิ่นฐานต่างๆให้เป็นที่พำนักอาศัยที่ปฏิบัติธรรม ที่ประกอบกุศลกิจ อันเป็น ประโยชน์ต่อผู้ทรงศีล ทรงคุณธรรมนั้นมีอานิสงส์ คือ ผลดีต่อผู้ถวายอย่างยิ่งใหญ่ไพศาล ส่วน ใหญ่แล้วจะต้องเป็นผู้ที่พร้อมด้วยโภคทรัพย์และความศรัทธา จึงเป็นการยากที่ชาวบ้านจะกระทำขึ้น ได้ ในอดีตทางล้านนาส่วนใหญ่ผู้ที่สร้างวัดได้ จะต้องเป็นเจ้าของฟาร์มหากษัตริย์ จะสร้างเพื่อเสริมสร้าง บารมีหรือสร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์ของวงศ์ตระกูล เพื่อแสดงถึงอำนาจและแสดงถึงความมั่งคั่งของ ตนเอง แต่กระนั้นก็ตามการที่จะสร้างก็ต้องอาศัยหลักแนวคิดเรื่องของจักรวาลวิทยาตามคติทาง พระพุทธศาสนา

ชาวล้านนาส่วนใหญ่ นับถือพุทธศาสนา จึงมีแนวคิดจักรวาลวิทยาเข้ามาใช้ในการวางผัง วัด โดยมีพระธาตุเป็นแกนกลางจักรวาล วิหาร อุโบสถ หรือมณฑป เป็นทวีปต่าง ๆ ลานทรายแทน มหาสมุทรสีทันดร กำแพงวัดคือขอบกำแพงจักรวาล หรือแม้กระทั่งวิหารก็จำลองจักรวาลวิทยา โดย ให้พระประธานเป็นเขาพระสุเมรุ มีการวาดรูปเป็นสัญลักษณ์ แทนพระอาทิตย์ พระจันทร์ อยู่หลัง พระประธานเพื่อเป็นสัญลักษณ์กำลังโคจรรอบเขาพระสุเมรุ หน้าพระประธานตั้งสัตตบริภัณฑ์แทน สัญลักษณ์เขาสัตตบริภัณฑ์ทั้ง ๗ ฐานพระประธานประดับลวดลายพันธุ์พฤกษา และสัตว์หิมพานต์ แทนสัญลักษณ์ป่าหิมพานต์ที่อยู่เชิงเขาพระสุเมรุ เพดานมีดาว เพดานแทนสัญลักษณ์ท้องฟ้าจักรวาล

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะนำผลวิจัยไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดเรื่องจักรวาลวิทยาในทางพระพุทธศาสนาโดยแท้จริงแล้วมุ่งเน้น สอนให้คนเรารู้และเข้าใจในชีวิต โดยมีเนื้อหาพรรณนาถึงที่อยู่ ที่ตั้ง และการเกิดของมนุษย์ สัตว์นรก เปรต อสุรกาย และเทวดาพรหม ที่ตั้งเหล่านี้มีเขาพระสุเมรุเป็นหลัก เมื่อศึกษาและนำไปปฏิบัติจะทำให้มีคุณธรรม เข้าใจพุทธศาสนา และช่วยกันดำรง พุทธศาสนาไว้ให้มั่นคงต่อไป

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ที่จะศึกษาค้นคว้าในโอกาสต่อไปควรมีการเปรียบเทียบแนวคิด จักรวาลวิทยาที่มีต่อการสร้างวัด กับการวางผังเมืองหลวงว่ามีแนวคิดเหมือนกันอย่างไร